

Самостійна робота 2

РОЗВ'ЯЗАННЯ СИСТЕМ ЛІНІЙНИХ АЛГЕБРАЇЧНИХ РІВНЯНЬ. ІТЕРАЦІЙНІ МЕТОДИ ПРОСТИХ ІТЕРАЦІЙ ТА ГАУСА – ЗЕЙДЕЛЯ

Мета роботи: вивчення алгоритмів для розв'язання систем лінійних алгебраїчних рівнянь ітераційними методами простих ітерацій та Гауса – Зейделя

Що зробити: з'ясувати факт збіжності чи розбіжності ітераційних процесів простих ітерацій на Зейделя. У випадку збіжності знайти розв'язок СЛАР з точністю 0.001 та перевірити його, підставляючи в СЛАР отримані розв'язки і обраховуючи нев'язки. Визначити порядок збіжності ітераційного процесу.

ЗАВДАННЯ

1. Складіть програму для розв'язання СЛАР методом простих ітерацій.
2. Доповніть програму лічильником числа ітерацій та проміжним друком невідомих змінних після кожної ітерації і загальною похибкою наближення δ .
3. Іноді ітераційний процес може розбігатися. З метою гарантованого завершення програми навіть у випадку незбіжності до розв'язку, запровадьте в програмі обмеження на максимальну кількість ітерацій. Передбачте виведення відповідного повідомлення про незбіжність ітераційного процесу.
4. Отримайте розв'язок вашого варіанту з точністю 0.001, попередньо оцінивши число необхідних для цього кроків. кроків
5. Для перевірки отриманого результату обчисліть і надрукуйте вектор нев'язок $\mathbf{r} = \mathbf{Ax} - \mathbf{b}$.
6. Дослідіть, як похибки поточного наближення до розв'язку залежать від номера ітерації. На основі цих даних з'ясуйте порядок збіжності методу простих ітерацій.
7. Модифікуйте вашу програму для реалізації методу Гауса – Зейделя. Розв'яжіть задачу вашого варіанту та порівняйте розв'язок СЛАР і кількість

здійснених ітерацій з отриманими раніше результатами методу простих ітерацій.

8. З'ясуйте порядок збіжності методу Гауса – Зейделя.

ВАРІАНТИ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

$$2.7x_1 + 3.3x_2 + 1.3x_3 = 2.1$$

1) $3.5x_1 - 1.7x_2 + 2.8x_3 = 1.7$

$$4.1x_1 + 5.8x_2 - 1.7x_3 = 0.8$$

$$1.7x_1 + 2.8x_2 + 1.9x_3 = 0.7$$

2) $2.1x_1 + 3.4x_2 + 1.8x_3 = 1.1$

$$4.2x_1 - 1.7x_2 + 1.3x_3 = 2.8$$

$$3.1x_1 + 2.8x_2 + 1.9x_3 = 0.2$$

3) $1.9x_1 + 3.1x_2 + 2.1x_3 = 2.1$

$$7.5x_1 + 3.8x_2 + 4.8x_3 = 5.6$$

$$9.1x_1 + 5.6x_2 + 7.8x_3 = 9.8$$

4) $3.8x_1 + 5.1x_2 + 2.8x_3 = 6.7$

$$4.1x_1 + 5.7x_2 + 1.2x_3 = 5.8$$

$$3.3x_1 + 2.1x_2 + 2.8x_3 = 0.8$$

5) $4.1x_1 + 3.7x_2 + 4.8x_3 = 5.7$

$$2.7x_1 + 1.8x_2 + 1.1x_3 = 3.2$$

$$7.6x_1 + 5.8x_2 + 4.7x_3 = 10.1$$

6) $3.8x_1 + 4.1x_2 + 2.7x_3 = 9.7$

$$2.9x_1 + 2.1x_2 + 3.8x_3 = 7.8$$

$$3.2x_1 - 2.5x_2 + 3.7x_3 = 6.5$$

7) $0.5x_1 + 0.34x_2 + 1.7x_3 = -0.24$

$$1.6x_1 + 2.3x_2 - 1.5x_3 = 4.3$$

$$5.4x_1 - 2.3x_2 + 3.4x_3 = -3.5$$

8) $4.2x_1 + 1.7x_2 - 2.3x_3 = 2.7$

$$3.4x_1 + 2.4x_2 + 7.4x_3 = 1.9$$

$$3.6x_1 + 1.8x_2 - 4.7x_3 = 3.8$$

9) $2.7x_1 - 3.6x_2 + 1.9x_3 = 0.4$

$$1.5x_1 + 4.5x_2 + 3.3x_3 = -1.6$$

$$5.6x_1 + 2.7x_2 - 1.7x_3 = 1.9$$

10) $3.4x_1 - 3.6x_2 - 6.7x_3 = -2.4$

$$0.8x_1 + 1.3x_2 + 3.7x_3 = 1.2$$

$$2.7x_1 + 0.9x_2 - 1.5x_3 = 3.5$$

11) $4.5x_1 - 2.8x_2 + 6.7x_3 = 2.6$

$$5.1x_1 + 3.7x_2 - 1.4x_3 = -0.14$$

$$4.5x_1 - 3.5x_2 + 7.4x_3 = 2.5$$

12) $3.1x_1 - 0.6x_2 - 2.3x_3 = -1.5$

$$0.8x_1 + 7.4x_2 - 0.5x_3 = 6.4$$

$$\begin{aligned} & 3.8x_1 + 6.7x_2 - 1.2x_3 = 5.2 \\ 13) \quad & 6.4x_1 + 1.3x_2 - 2.7x_3 = 3.8 \\ & 2.4x_1 - 4.5x_2 + 3.5x_3 = -0.6 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} & 5.4x_1 - 6.2x_2 - 0.5x_3 = 6.5 \\ 14) \quad & 3.4x_1 + 2.3x_2 + 0.8x_3 = -0.8 \\ & 2.4x_1 - 1.1x_2 + 3.8x_3 = 1.8 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} & 7.8x_1 + 5.3x_2 + 4.8x_3 = 1.8 \\ 15) \quad & 3.3x_1 + 1.1x_2 + 1.8x_3 = 2.3 \\ & 4.5x_1 + 3.3x_2 + 2.8x_3 = 3.4 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} & 3.8x_1 + 4.1x_2 - 2.3x_3 = 4.8 \\ 16) \quad & -2.1x_1 + 3.9x_2 - 5.8x_3 = 3.3 \\ & 1.8x_1 + 1.1x_2 - 2.1x_3 = 5.8 \end{aligned}$$

КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ

1. Сформулюйте достатні умови та критерій збіжності методів простих ітерацій та Зейделя.

2. Покажіть, що ітераційна формула методу простих ітерацій може бути записана в термінах нев'язок k -го наближення $\mathbf{r}^{(k)} = \mathbf{Ax}^{(k)} - \mathbf{b}$ як

$$x_i^{(k+1)} = x_i^{(k)} - \frac{r_i^{(k)}}{a_{ii}}, \quad i = \overline{1, n}.$$

Запропонуйте також аналогічний запис для формули ітерацій Гауса - Зейделя.

3. Підрахуйте кількість множень, що виконуються на одній ітерації методу простих ітерацій та Гауса – Зейделя. Порівняйте з їх кількістю в методі Гауса. За скільки ітерацій повинен збігатися ітераційний метод, щоб його застосування було доцільним в порівнянні з методом Гауса.

4. Які з норм вектора можливо і доцільно використовувати в умовах закінчення ітерацій?